

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

23:e årg. 1927.

N:r II. November.

Pris 25 öre

Socialdemokratiska kvinnornas studiekurs.

En stor samlingsal fylld av kvinnor ur arbetets värld, vilka för en vecka lediggjorts från sina sysslor i hemmen, på fabriker och kontor för att under sagda tid helt få ägna sig åt studium av tidens största samhällsproblem, är en anblick, som

före detta insett nödvändigheten och betydelsen av en sådan utbildning. Den socialistiska studiekurs, som anordnats av det socialdemokratiska kvinnoförbundet med stöd från partiet och som började på måndagsförmiddagen den 17 okt. i Folkets Hus

par hundra deltagare hade infunnit sig som representanter för arbetarkvinnorna i landets olika delar från norr till söder.

Med dessa ord börjar Social-Demokratens referent studiekursens föreläsningar. Nu är studieveckan slut

Deltagare i soc-dem. kvinnornas studiekurs.

övertygar en om en allmänare vilja till deltagande i samhällslivet. En känd merkantilt verksam kvinna ifrågasatte i senaste numret av de borgerliga kvinnornas liv- och husorgan Idun om ej en kvinnornas skola för samhällslig uppfostran skulle kunna komma till stånd. Det kan räknas de socialdemokratiska kvinnorna till beröm att de långt

B-sal, är alltså ingenting nytt utan endast en utbyggnad av en verksamhet, som nu nästan fått formen av en bildningsinstitution av den art, som efterlyses i Idun. Erfarna från tidigare studiesammankomster ha arrangörerna med så mycket större säkerhet kunnat organisera studieveckan, som av allt att döma blir enastående i sitt slag. Omkring ett

och vi kunna börja tänka över hur den gestaltat sig. Tror att omdömet utan partiskhet kan uttryckas med att den var "enastående i sitt slag". Redan från första föreläsningen till den sista förmådde deltagarna följa uppmärksamt med. Föreläsarna voro också särdeles inspirerade, varför kontakten mellan dem och auditoriet var utomordentligt god.

Kursen förlöpte också strängt programenligt. De avvikelser, som måste göras, voro av mycket liten betydelse.

Partisekreteraren **Gustav Möller** öppnade föreläsningarnas rad med översikt över partiets politiska program, där han inledningsvis framhöll att om man läser det socialdemokratiska programmets olika punkter med eftertanke skall man finna, att det mellan alla däri uttryckta krav finnes ett inre sammanhang. Punkterna beröra de vidast skilda områden av samhälleligt liv: författning, förvaltning, rättsväsen, skolan, kyrkan, handelspolitiken, de sociala frågorna i hela deras omfattning, socialiseringsspörsmålen, jordproblemen och utrikespolitiken men överallt går samma grundtankar igen. Detta inre sammanhang är en naturlig följd därav, att samtliga krav äro framsprungna ur en konsekvent samhällsåskådning, som vill tillämpa vissa bestämda grundsatser i alla förhållanden mellan människan och samhället.

Denna översikt var särdeles lycklig, ty därigenom blev den röda tråden i de olika föreläsningarna lätt att finna.

Redaktör **Sigfrid Hansson** informerade kursdeltagarna mycket ingående i arbetarörelsens nationella och internationella organisationsformer. Uppehöll sig särskilt vid formernas utveckling i rörelsens början, sambandet mellan partiet och fackföreningsrörelsen.

Partiordförande **Per Albin Hansson** belyste programpunkt II, den folkliga självstyrelsen, och han framhöll att kampen för folklig självstyrelse har växlat former liksom folkstyrelsen själv har förekommit i olika former. Socialdemokratien kan icke som folkstyrelse erkänna annat än den styrelse, som representerar hela folket. Citerade **Louis de Geers** ord: "Ett folk vill liksom varje enskild hava sitt eget ord med i laget vid avgörandet av sina angelägenheter och nöjer sig icke med att de skötas väl av andra."

Riksdagsman **Värner Rydén** gav en översiktlig bild av skolväsendets utveckling i vårt land och folkupplysningens kamp för ökat inflytande. Högre skolans ursprung hade kyrkligt intresse, ävensom universiteten. Den egentliga folkundervisningen kämpades fram ej av kyrkan, yttrade talaren, utan av folket och framsynta män bland adel och jorddrottare, som ville folkupplysning. I fyra sammanhängande före-

läsningar, som avbrötos endast av ett par korta raster, utvecklades innebörden av skolreformen och det arbete och de idéer, som föregått densamma. Särskilt varmt talade **Värner Rydén** för pluggskolans ersättande med en undervisning, som i stället utvecklar självverksamheten och färdigheterna hos barnen och ungdomen.

Lektor **Ernst Wigforss** hade fått många föreläsningar på sitt konto. Beskattningen, Handelspolitiken, Industriell demokrati, De kommunala finanserna och Kommunal-socialism kommo på hans lott att klarläggas inför kursen. Hans intensiva och medryckande föreläsarebegåvning kom här väl till pass. Intresset hölls på högspänn hela tiden. Deltagarna blevo t. o. m. lurade på den lilla rasten mellan föreläsningarna, varför två och två föreläsningar kunde utan avbrott fortskrida. När vi tänka över begagnade sig visst de flesta talarna av deltagarnas spända uppmärksamhet och hoppade över den. Ersättning uteblev dock inte, ty den efterföljande pausen kunde då bli litet längre.

Vi skola icke göra det ringaste försök att referera **Wigforss** men saxa ur Soc.-Dem. några rader, varmed han började föreläsningen i Beskattningsfrågan:

"Beskattningen är ju en sak, som många tycka är obehaglig att behöva befatta sig med, därför att den påminner oss om utgifter. Tal. erinrade emellertid om, att man bör se på skatterna på samma sätt som på de pengar man betalar ut för saker och ting, vilka man köper. Vi betala skatt för att få något igen. Om icke skatterna ginge ut och samhället med hjälp av dessa kunde täcka utgifterna för det allmänna, så måste vi skaffa oss de fördelar detta erbjuder på ett annat sätt, som säkert icke bleve billigare utan tvärtom. Understrykas bör dock, att beskattningen icke är en direkt betalning för vad man får och själv ifrågasätter och är i behov av. Emot en sådan uppfattning bör slås fast att beskattningen, om den skall täcka alla medborgares behov, måste erläggas efter förmåga. Folk ha mycket delade meningar om vårt nuvarande beskattningssystem."

Riksdagsman **Nils Adler** gav kursdeltagarna en orientering i våra jordfrågor. Han lyckades därvid slå på de strängar, som gingo rakt till husmödrarnas hjärtan. En varmare talare för förståelse och samförstånd mellan jordbruksnäringens utövare och konsumenterna i de

större samhällena torde vara svårt att uppbibriga.

Fil. kand. **Herman Stolpe** från Kooperativa förbundet talade i punkt XIV, Kooperationen, varvid han särskilt punkterade nödvändigheten av att den höll sig strängt politiskt neutral för att icke ge upphov till bildandet av olika politiskt betonade kooperativa sammanslutningar, vilket endast splittrar och försvagar rörelsen.

Partisekreterare **Gustav Möller** fortsatte med sina föreläsningar på torsdagen och fredagen. Det var socialförsäkringsfrågorna och arbetarelagstiftningen som ingående belystes. Många värdefulla upplysningar lämnades angående fattigvårdens och socialförsäkringens inbördes förhållande till varandra. I arbetarskyddsfrågor stannade talaren särskilt inför 8-timmarsdagen, lagstadgad minimilön och rätten att fritt in- och utvandra. Angående 8-timmarslagen blevo vi påmindas om att den ännu endast är ett provisorium i svensk lagstiftning.

Talaren avtackades hjärtligt och ägnades en honnör för sitt intresse för kursens hållande.

F. statsministern **Rickard Sandler** föreläste i punkterna XI, XIII och XVI, nämligen Nykterhetsfrågan, Samhällets ägande och kontroll över produktionen, Reglering av inkomstens och förmögenhetens fördelning. Det var särdeles högintressanta föreläsningar, varvid dock siffrorna från föreläsningen i nykterhetsfrågan torde starkast ettsat sig in i minnet.

Professor **Östen Undén** höll föreläsning i punkten som handlar om vår internationella politik och avrustningen. Här fingo deltagarna en påminnelse om hur den hemliga diplomatin kan våga sätta ett lands säkerhet på spel. Talaren gav en exposé över det internationella arbetet, som utföres genom Nationernas förbund, varvid dess förtjänster och brister blevo påvisade.

Denna allvarliga föreläsning gjorde ett djupt intryck på deltagarna.

Borgmästare **Lindhagen** började sina föreläsningar i den kommunala jordpolitiken och den kommunala bostadspolitik, som innefattas i punkterna IV och V i det kommunala programmet, med att varna sina åhörare att tro på hans subjektiva uppfattning. Lyssna gärna, men tänk själva, löd hans uppmaning. Detta var icke så lätt. Föreläsaren kom med så mycket av tankar och synpunkter att lyssnandet

(Forts. å sid. 9.)

Lagstiftning om minimilöner.

För Morgonbris av Sigfrid Hansson.

II.

Sverige är ett av de länder, där man icke ägnat denna socialpolitiska uppgift något större intresse. Professor Gustaf F. Steffen påkallade visserligen 1913 års riksdags uppmärksamhet på densamma. Han väckte en motion i första kammaren, men det säger sig självt, att varken den eller medkammaren då var mogen att medverka till positiva åtgärder. Motionen hade tillkommit med anledning av ett uttalande av Landsorganisationens kongress år 1912. Gruvarbetareförbundets avdelning i Koskullskulle hade nämligen hos kongressen hemställt, att denna måtte anmoda den socialdemokratiska riksdagsgruppen att motionera om lagstadgad minimilön för industriarbetarna. Landssekreteriatet tillstyrkte motionen. Stor tvekan rådde likväl på kongressen, där flera talare gjorde gällande, att man icke kunde förvänta något verkligt intresse för saken i den lagstiftande församlingen men väl befara, att en sådan lagstiftning skulle kunna bli skadlig för arbetarna på så sätt, att den kunde komma att tagas som förevändning inom yrken och industrier, där lagstiftningsingripande icke vore påkallat, att hålla lönerna nere vid den med hjälp av lagstiftningen fastställda miniminivån. Gruvarbetareförbundets förtroendeman, C. L. Lundberg, förklarade att den lagligt fastställda minimilönen alltid skulle komma att ställas under existensminimum. Landsorganisationens kassör, Ernst Söderberg, menade "att det kunde verka skadligt, om arbetarna bibringades den uppfattningen, att de genom att få hjälp av lagstiftningen kunde uraktlåta att vårda sina fackföreningar". Han ville emellertid icke motsätta sig ett bifall till motionen. Stenindustriarbetareförbundets förtroendeman, Olof Carlsson, delade Söderbergs uppfattning och tillade, att man kunde riskera, att arbetsgivarna svarade med att framföra krav på lagstadgad minimiarbetsprestation. Träarbetareförbundets förtroendeman, Nils Linde, motsatte sig förslaget, emedan han icke ville vara med om att göra lönerregleringar till förmån för skiljedomsförfarande. Kongressen biföll emellertid motionen med följande motivering:

"Givet är att till det resultat de engelska arbetarna i denna sak uppnådde (minimilönlagstiftningen i England hade nämligen på ett relativt fördelaktigt sätt tillämpats inom gruvindustrin) i högsta grad bidrog den kraft de genom sin fackliga organisation voro i stånd att utveckla. Lika givet är även, att den största styrkan för den svenska arbetareklassen för att i fortsättningen kunna gent emot arbetsgivarna vidhålla och ytterligare befästa kravet på minimilöner måste sökas i en stark och enhetlig facklig organisation bland de svenska arbetarna. Den mening som torde emellertid alltid varit förhärskande bland arbetarna här i landet, att verksamheten bör vara så inriktad, att stora, viktiga och gemensamma spörsmål, för vilkas lösning ett oavlatligt arbete pågår genom fackföreningsverksamheten, samtidigt böra sökas stadfastelse på i den lagstiftande församlingen. Det yrkande, som framförts i motionen ifråga, synes alltså bottna i en gängse och genomgående uppfattning hos de organiserade arbetarna, och de motiv för sagda yrkande, som förbragts i motionen ifråga, synas i stort sett vara byggda på faktiska förhållanden."

Diska ej

utan att ha *Gahns Maniol* hemma. *Maniol* är oundgänglig för alla som få ha sina händer mycket i vatten. Ingnid händerna efter varje disk, tvätt eller dyligt med *Maniol* och Ni undviker att få hårda, spruckna och röda händer. Gör din hand mjuk o. vacker, använd

Landsorganisationens kongress ställde sig alltså icke avvisande till tanken på minimilönlagstiftning. Sedan dess har denna fråga icke varit föremål för kongressens prövning. Det är därför svårt att avgöra, huruvida det år 1912 fattade beslutet alljämt kan anses vara ett uttryck för den inom den svenska fackföreningsrörelsen rådande uppfattningen. Att man på sina håll fortfarande hyser samma betänkligheter, som framfördes inför kongressen nämnda år, torde emellertid vara säkert. I varje fall betraktade de svenska ombuden vid den internationella fackliga kvinnokonferensen i Paris innevarande år denna fråga på ungefär samma sätt som motståndarna till motionen vid 1912 års landsorganisationskongress. Man är tydligen rädd för, att en lagstiftning angående minimilöner t. ex. inom hemindustrin skall kunna på ett för arbetarna inom närbesläktade industrier ogynnsamt sätt utnyttjas i syfte att trycka deras löner ner under en skälig standard. Faran härför skulle vara särskilt stor inom t. ex. konfektions- och sömnadsindustrierna. Det är naturligtvis svårt att avgöra, huruvida detta resonemang har verkligt fog för sig. Åtskilligt talar för motsatsen. Man har ju dock erfarenheter att stöda sig på från de länder, där sådan lagstiftning sedan många år tillbaka tillämpats, och dessa erfarenheter torde icke ge stöd för ovannämnda betänkligheter. Faktum är ju också, att man såväl inom den engelska som den tyska fackföreningsrörelsen är mycket angelägen om att de arbetaregrupper, vilka icke förmå skydda sig själva med hjälp av fackorganisationer, erhålla lagstiftningens bistånd i lönepolitiskt hänseende. När allt kommer omkring förhåller det sig kanske så, att minimilönlagstiftningens tillämpning inom de för densamma avsedda arbetsområdena indirekt verkar gynnsamt för närbesläktade arbetsområden, i det att smutskonkurrensen i viss mån stävjas. Den av den engelska regeringen år 1921 tillsatta undersökningskommittén ansåg sig i varje fall kunna fastslå, att den engelska lagstiftningen hade befordrat vidtagandet av förbättringar i de maskinella anordningarna samt i arbetsmetoder och organisation, ja, den hade t. o. m. bidragit till att utveckla såväl arbetarnas som arbetsgivarnas organisationsväsende. Minimilönlagstiftningen har såsom i det föregående antytts på sistone aktualiserats av strävandena att internationellt reglera och säkerställa densamma. Vid den tionde interna-

tionella arbetskonferensen, som hölls i Genève i slutet av maj månad innevarande år, behandlades ett av Internationella arbetsbyråns utarbetat frågeformulär, avsett att tillställas regeringarna i syfte att inhämta deras mening rörande en eventuell internationell konventions eller rekommendations innehåll. Ett av arbetskonferensen tillsatt utskott förberedde detta ärende. För Morgonbris' läsare bör det vara glädjande att veta, att den svenska regeringsrepresentanten, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, anförtroddes uppdraget att vara utskottets rapportör inför konferensen.

Där visade det sig, att meningarna voro delade ifråga om en eventuell konventions eller rekommendations omfattning. Frågan gällde huruvida endast hemindustrin skulle omfattas av densamma, eller om därjämte även andra arbetsområden, där arbetarna äro otillräckligt organiserade och ha lika dåliga arbetsvillkor som hemarbetarna, skulle komma ifråga. Ett förslag att begränsa frågeformulärets omfattning till att enbart gälla hemindustrin avlogs emellertid av konferensen med 61 röster mot 34. Regeringarna skola alltså anmodas att uttala sig om, huruvida de anse att den internationella lagstiftningen endast skall gälla hemindustrin eller desslikes utsträckas till andra industrier.

Slutligen beslöt konferensen med 80 röster mot 19 att giva frågeformuläret följande lydelse:

1. Anser Ni, att konferensen bör antaga förslag rörande metoder för fastställande av minimilöner inom hemindustrier och andra industrier eller delar därav, i vilka

a) ingen anordning finnes för lönernas effektiva reglering genom kollektivavtal eller på annat sätt samt

b) lönerna äro osedvanligt låga?

2. Anser Ni, att definitioner på a) hemindustrier och b) andra industrier borde upptagas i de förslag, som skulle kunna antagas av konferensen?

Vilka definitioner föreslår Ni?

3. Anser Ni, att det bör tillkomma varje lands regering att, med hänsyn tagen till landets särskilda förhållanden, bestämma, vilka industrier skola anses som hemindustrier och vilka industrier i övrigt skola gå in under frågan 1?

4. Vilka kännetecken (om några) skulle Ni föreslå att antaga för avgörande, i vilka industrier

a) det ej finnes anordningar för lönernas effektiva reglering

b) lönerna äro osedvanligt låga?

5. Anser Ni, att man bör bestämma en grundval för fastställande av minimilöner? Om så, vilken grundval föreslår Ni?

6. Anser Ni att konferensen bör

a) bestämma den eller de metoder, enligt vilka minimilöner skulle fastställas? Om så, vilken eller vilka metoder föreslår Ni? Eller

b) begränsa sig till att uppdraga all-

männa grundlinjer? Om så, vilka grundlinjer föreslår Ni?

7. Om ej, anser Ni, att det bör tillkomma varje lands regering att, med hänsyn tagen till landets administrativa praxis, bestämma den eller de metoder vilka böra införas för fastställande av minimilöner inom hemindustrier och andra industrier, äsyftade i fråga 1?

8. Anser Ni, att en dylik metod bör inbegripa ett förberedande, omfattande hörande av representanter för industrin ifråga — representanter för arbetsgivare eller arbetareorganisationerna (om det finnes sådana) däri inbegripna — samt av andra personer, vilka genom sitt yrke eller sina funktioner äro särskilt skickade att giva nyttiga råd?

9. Anser Ni, att arbetsgivare och arbetare böra vara representerade i de organ, som fastställa lönerna? Om så, anser Ni, att de böra vara representerade till samma antal?

10. Anser Ni, att en eller flera oberoende personer böra ingå i organen för fastställande av minimilöner?

11. Vilka metoder anser Ni böra tillämpas för utseende av:

a) arbetsgivarnas och arbetarnas representanter?

b) den eller de oberoende personerna?

12. Vilka åtgärder beträffande inspektion, allmän kontroll och genomförande föreslår Ni för att inom de äsyftade industrierna säkerställa utbetalning av löner, som ej understiga de fastställda lönesatserna?

13. Anser Ni, att regeringarna böra, antingen i den årliga rapport, som skall avgivas enligt fredsfördragets art. 408, eller på annat sätt i fall av en rekommendation meddela Internationella arbetsbyråns en förteckning å de industrier, inom vilka systemet med fastställande av minimilöner blivit tillämpat, tillika med en uppgift å det ungefärliga antalet arbetare, som beröras därav, samt en allmän redogörelse för minimilönernas storlek och övriga villkor, vilka införts uti ifrågavarande industrier?

14. Anser Ni, att konferensens beslut bör taga form av ett konventionsförslag eller en rekommendation eller bägge? I det senare fallet, vilka ämnen skulle den ena och andra formen för beslut avse?

Regeringarna skola avgiva sina svar så tidigt, att ärendet kan upptagas till behandling vid den internationella arbetskonferensen 1928. I vårt land skall frågeformuläret först behandlas inom den av regeringen tillsatta delegationen för det internationella samarbetet, vilken anmodat Landssekreteriatet att avgiva yttrande över detsamma. Landssekreteriatet har i sin tur infordrat förbundsstyrelsernas yttranden.

Den internationella fackliga kvinnokonferensen i Paris underströk särskilt kravet på denna frågas skyndsamma behandling inom den internationella arbetsorganisationen. Förr eller senare kommer den att bli aktuell även i vårt land, och det är naturligtvis önskvärt, att särskilt fackföreningsfolket ägnar den tillbörlig uppmärksamhet och allvarligt

studium. I detta fall liksom i alla andra är det oklokt att utan vidare ställa sig på en negativ ståndpunkt. Det är självklart, att facklig sammanslutning utgör ett av de bästa skydden för arbetarna, men å andra sidan är det lika uppenbart, att stora grupper av arbetare även i vårt land ännu icke äga de nödiga förutsättningarna att kunna åställa sig skapa ett tillräckligt effektivt socialt skydd i form av facklig organisation. Hemarbetet erbjuder otvivelaktigt stora svårigheter härvidlag, men de svenska hemarbetarna böra naturligtvis icke därför lämnas åt sitt öde i avvaktan på att det skall bli möjligt för dem att organisera sig på ett tillfredsställande sätt.

Till vägledning för dem, som vilja närmare studera detta problem kan följande litteratur rekommenderas:

Gustaf F. Steffen: Samhällets kamp mot fattigdomen. I. Den lagstadgade minimilönen. Stockholm 1913. Tidens förlag.

Lagstadgade minimilöner. Den engelska lagstiftningen. Tidskriften Fackföreningsrörelsen. Årg. II, band II, sid. 221.

Minimilönutskotten i Storbritannien. Tidskriften Fackföreningsrörelsen. Årg. VI, band II, sid. 567.

Minimilönlagstiftningen i olika länder. Tidskriften Fackföreningsrörelsen. Årg. VII, band I, sid. 399.

För dem som behärska tyska språket rekommenderas därjämte Die Verfahren zur Festsetzung der Mindestlöhne. Studien und Berichte, Reihe D. (Löhne und Arbeitszeit), Nr. 17. Internationales Arbeitsamt, Genève. Finns även på engelska och franska språken.

För festarrangörer att beakta.

Enligt ingångna meddelanden kommer Skådebanan att fr. o. m. i höst förmedla engagement av konstnärligt kvalificerade krafter för biträdande vid föreningsfester, basarer och sammankomster av olika slag såväl inom som utom Stockholm. Detta initiativ skall säkerligen hälsas med glädje av våra fest- och mötesarrangörer. En påringning eller några rader till Skådebanans förmedlingsbyrå, och denna åtager sig anskaffandet av en bidragsgivare inom varje önskat område. Till täckande av omkostnaderna erlägges en blygsam avgift. Vi uppmana intresserade att vid behov genom direkt hänvändelse till Förmedlingsbyråns skaffa sig närmare upplysningar i saken. Exp. är öppen varje dag kl. 12—1.30 e. m.

Alla skrivelser till Morgonbris redaktion sköla adresseras till

Upplandsgatan 85, Stockholm.

Inför senaste dom i fosterfördrivningsmål.

Åter stå vi inför en av dessa upprörande fosterfördrivningsdomar.

Predikarna av de stora barnskarnas välsignelse borde här taga sig en allvarlig funderare om det är rätt att i dessa tider av arbetslöshet och fattigdom låta folket invaggas i den föreställningen. Vi stå i denna fråga säkerligen inför ett socialt ont, som inte strafflagsbestämmelser och domar kunna råda bot på.

Här fordras andra medel för att inte vissa grupper i samhället skola taga obotlig skada till kropp och själ.

En öppen, ärlig och målmedveten upplysningsverksamhet är vad som tarvas.

En upplysningsverksamhet, som höjer ansvarskänslan, tar bort det slentrianmässiga åskådningssättet och skapar fram förtroende mellan kontrahenterna.

Men vi kunna inte stanna därvid, utan vi måste genom socialt välfärdsarbete bringa förtvivlan på flykten inför förtvivlade situationer.

En effektiv moderskapsförsäkring skulle säkerligen förhindra mången från det yttersta steget ut i det ovissa. Mjölkdropparnas byråer utvidgade till rådfrågningsbyråer för mödrar och blivande mödrar, med tillgång till läkarhjälp och annan nödvändig hjälp.

Vi skola i detta sammanhang icke orda något om de s. k. lättsinniga. Skrämseln för dem har allt för länge stängt vägen för att se klart och nyktert på denna sak.

Vi "sticka huvudet i busken" för att slippa se de verkliga orsakerna, som driva så många till dessa för mor och barn ödesdigra handlingar. Det är sedan lättare att kasta sten på dem, som fela och bryta mot lag och förordning. Vad som även är så upprörande med denna lag, är dess klasslagskaraktär. Det synes endast vara de fattigaste, som drabbas av den. Man kan naturligtvis inte säga, att lagen är en klasslag, men det ligger ju i sakens natur, att dess verkningar inger den känslan. Ty ytterst är det okunnigheten och den ekonomiska hjälplösheten, som äro huvudorsakerna till de beklagliga förhållandena.

Denna fråga har länge varit aktuell även i andra länder. På annat ställe i tidningen infördes den reso-

lution, som Österrikes soc.-dem. kvinnor avfattat som protest mot myndigheterna i deras land, som ej vilja gå med på en mera human och rättvis lagstiftning i berörda hänseende. Vi hänvisa till resolutionen, som är införd under rubrik "Från utlandets kvinnorörelse". S. V.

SJUNG!

Den nya upplagan av Tidens Sångbok, som vid Kvinnoförbundets studiekurs avprovades och belönades med högsta betyg, hör till de ting, som äro oumbärliga för varje kvinnoklubb. I sångboken, som är helt och hållet omarbetad och därjämte betydligt utvidgad, ingå flera speciella kvinnosånger men dessutom ett stort antal andra nya sånger, vilka ha utsikter att bli populära icke minst bland kvinnorna.

Priset på boken är endast 75 öre, men detta reduceras ytterligare vid beställning av större antal. Rekvisitioner ställas till Tidens förlag, Stockholm 1.

Ett folks verkliga rikedom består i den fritid, som det kan använda till ideellt kulturarbete, till tankens, fantasiens och känslans utveckling. Fichte.

Första försöket —

Ni kommer att tycka om Edert ansikte bättre redan efter den första kvällens rengöring med Amarant Cold-cream (fet). Och Ni skall finna att den därpå följande morgonens behandling med Amarant Snöcream giver Eder hy just det skydd som fordras för att den under dagen skall undgå väderlekens och dammets skadliga verkningar. Er hy behöver det ständiga bruket av dessa två creamer. Varje kväll den föryngrande rengöringen med Amarant Coldcream och varje dag den behagliga, skyddande uppfriskningen med Amarant Snöcream. Tillverkare A. B. Oxygenol.

Från utlandets kvinnorörelse.

För närvarande föreligger ett utkast för de tyska och österrikiska parlamenten till revision av nu gällande strafflag, utarbetat av en kommitté av experter från de båda länderna.

I detta nya lagförslag finnes en paragraf, 144, som dock är av väsentlig skillnad i dess föreslagna form i de båda länderna. Paragrafen i fråga, som handlar om straffpåföljd för abort, har i det tyska lagtuskastet mildrats och humaniserats, men i det österrikiska, i det huvudsakligaste, bibehållits i sin nuvarande föräldrade och avita form.

Österrikes socialdemokratiska kvinnor ha nest en häftig och indignerad proteströrelse mot den ifrågavarande paragrafens straffbestämmelser, som de finna ur alla synpunkter upprörande orättvis i sin gammaldags uppfattning och efterblivenhet.

Den 25 september hölls det första protestmötet i en serie planerade av de socialdemokratiska kvinnorna i Wien. Det hölls i Wiens stora konserthall, som var överfull av deltagare.

Följande resolution antogs:

Detta möte av representanter för de socialdemokratiska kvinnornas organisationer i Wien och i landets olika provinser uttrycker sin indignation över regeringens avsikt att i dess förslag till ny strafflag i paragraf 144 bibehålla nu gällande bestämmelser.

Under det att i nästan alla andra punkter av lagförslaget de principiella överensstämmelserna mellan de tyska och österrikiska förslagen komma till uttryck skiljer sig det österrikiska förslaget från det tyska i paragraf 144 med dess hårda straffbestämmelser vid abort och ställer därmed otaliga stackars fattiga och förtvivlade kvinnor inför valet att riskera sina liv eller utsätta sig för fängelsestraff. I kampen för en djupare rättsuppfattning i denna fråga tvekar mötet ej att anklaga de medicinska yrkesutövarna att i vissa fall samvetslöst profitera av nuvarande svåra förhållanden.

Detta möte av delegerade avvisar indignerat den grymhet och hårdhet, som med dessa bestämmelser kommer till synes gent emot kvinnorna, ävensom den misstanke, som kastats på de österrikiska läkare, som i årtal livligt arbetat mot de barbariska bestämmelserna. Mötet anser, att dessa läkare förstå och känna sin plikt långt bättre än en regering, vilken för dogmatiska uppfattningars skull och en fåfång önskan att upprätthålla dessas makt med dessa bestämmelser driver många av republikens kvinnor till undergång.

Mötet förklarar sig bestämt mot bibehållandet av dessa barbariska straffbestämmelser och för antagandet av medi-

LITTERATUR

En medborgarbok.

Tidens Kalender, nu utkommen med sin 7:de årgång, hävdar fortfarande platsen som vår bästa periodiska årsbok. Den årliga lilla realencyklopedien bör bevaras, då varje band, utom det aktuella för året, innehåller en mängd fakta och uppgifter i de mest skiftande ämnen, som man ofta behöver ha till hands i sin medborgerliga verksamhet. Det är många saker, som man ofta ej finner ens i större lexikon, framförallt av statistik och tabellariska uppgifter o. dyl., som kalendern bjuder.

Många upplysande artiklar, som orientera läsaren i olika frågor av vederhäftiga fackmän, finnes även i denna årgång, vilka ej stå de föregående efter i antal och gedigenhet.

Det är alltid något nytt varje år, även bland det mindre betydelsefulla, som intresserar. Så bör t. ex. det intressera många då de på en sida erhålla korta uppgifter om de större utländska tidningarna och tidskrifterna med, i en del fall, angivande av deras upplagor.

Alla köpare av kalendern, vars pris som vanligt är kr. 2:50, kunna erhålla en inbunden juridisk handbok av samma format som kalendern för kr. 1:10, vilket bör vara ett liberalt erbjudande.

Allt som allt, man bör i detta fall inte kunna klaga på en synnerligen god valuta för det billiga priset.

Av Hjalmar Brantings Tal och Skrifter föreligger nu fjärde delen, *Kampen för demokratin, II*, från *Tidens* förlag. Pris kr. 4:50 häftad.

Denna del bildar avslutning på den avdelning av det stora verket, som avhandlar kampen för demokratin. Den berör svensk politik och Brantings insatser i densamma, under tioårsperioden 1908—18 i den mån det gäller medborgerliga rättighetens erövring eller värn gentemot reaktionära anlopp. Boken inleds med ett återgivande av Brantings inlägg i den efter valen 1908 uppkomna diskussionen om samverkan mellan vänsterpartierna, i vilken debatt *Dagens Nyheter*s dåvarande redaktör, Otto v. Zweigbergk, var Brantings främsta motpart; denna diskussion återkommer 1911 och 1914 från vilka tidpunkter även de viktigaste uttalandena av Branting ha

einsk undersökning i här åsyftade fall som ett första steg på den väg, som leder till fullföljandet av de fordringar, vilka uttryckts i vårt partiprogram angående befolkningsfrågan.

avtryckts. I samlingen ingår för övrigt bl. a. Brantings vidräkningar med "systemet Petersson" i dess olika fraser och med hela den Lindmanska regimen, vidare en rad artiklar och tal kring den politiska krisen 1914 med bondetågsepisoden och ansatser till ett personligt kungaregemente och dithörande händelser, be-lysta ur socialdemokratisk synpunkt. Från 1917 innehåller boken många högtintressanta dokument. Först komma de beska kommentarerna till den Hammarskjöldska regeringens avgång och till bildandet av den Swartz-Lindmanska ministären. Därefter följer Brantings skarpa angrepp på myndigheterna i interpellationsdebatten om det ifrågasatta bildandet av ett "svart garde" på våren detta år. Vidare ha medtagits hans historiska förstamajtal, "Vägen stiger", hans viktiga inlägg

i den upprörda författningsdebatten i andra kammaren den 5 juni och hans taktiska linje, utvecklad i artikeln *Valutgångens krav*, efter den stora socialdemokratiska valsegern på hösten sagda år. Till sist refereras Brantings fyra stora anföranden under författningskampens tillspetsade skede omedelbart efter den tyska revolutionen 1918. Det förmämsta av dessa är hans stora tal i andra kammaren vid författningsuppställningens behandling, ett politiskt och oratoriskt mästerverk, som värdigt kröner hans livslånga kamp för demokratin.

Arbetet är alltså försett med sakliga noter av utgivaren och med illustrationer, både porträtt och karikatyrer, i anslutning till texten.

Paul Lundh: Hjärtat och marken. Daladiktaren Paul Lundh har i dagarna utsänt sin tredje diktsamling, som bär titeln *Hjärtat och marken*. *Tidens* förlag. Pris kr. 3:50.

Sannerligen, man är närmast frestad le, världsvist och medlidsamt, åt så modiga och djärva vägstycken av både förläggare och författare, som att i vår tid fortfarande då och då envisas prångla ut diktvolymerna i bunden form på litteraturmarknaden. Dessa sällsamma människor måtte ej känna till de — "mest effektiva och nationalekonomiska synpunkterna på nyttotillverkningens områden" — för att nu citera amerikansk dollarsvisdom.

Frödingsdungen i Alster.

Emellertid, för att nu tala mera allvarligt om ämnet, måste man fångas av det djupa och innerliga anslaget, som dessa anspråklösa dikter av arbetarskalden Paul Lundh i allmänhet ha.

Det är något djupt känt och personligt upplevat i det diktaren närmast liggande såväl i dikterna, som bikta om hans olika känslöstämningar, som då han målar naturens skiftande scenerier.

Det är ingen yppig och praktfull "litterär" rimskrivare man möter i denne diktare men en enkel, ärlig, om ock i sin karga strävhet begränsad personlighet.

Denna ödmjuka begränsning verkar sympatisk och förtroendeingivande. Man får intryck av att här möta en verklig man, som djupt lever och känner med vad han i sina verser förtäljer. Det är en dikt-bok, som man kommer att hålla av.

v.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris. Samla prenumeranter! Prenumeration sker på närmaste postkontor.

Mellan det förflutna och framtiden.

En betraktelse över böcker.

Guglielmo Ferrero, den italienske historikern och sociologen gav för några månader ut en bok: "Mellan det förflutna och framtiden" (den franska titeln: *Entre le passé et l'avenir*, S. Kra, Paris), där han kallar ett av kapitlen: "Det amerikanerna söka i Europa." Han börjar:

"Nöjet? Skönheten? Kulturen? Det goda köket? De eleganta moderna? Det förflutnas spår? Danslokalerna? De gotiska katedralerna? Museerna? Antikvitetshandlarnas äkta eller falska märkvärdigheter? Nej. De söka en äldrad gudom, vars skymning började för ett sekel, men vilken ännu är mäktig att fascinera till och med de generationer, som äro kallade att förstöra den: Omväxlingen.

Ferrero kan ha rätt: det är omväxlingen, det vill säga, varken det ena eller det andra av det han räknar upp, amerikanen söker i Europa — men allt. Han söker allt som inte finns i hans eget land, han vill se, känna, och i en del fall kan man väl också anta att han vill lära.

Men det går att vända på den italienske tänkarens en smula ironiska och ganska skarpa inledning till kapitlet om yankees. Man skulle kunna påstå precis detsamma — att de söka "la Variété" — om europeerna, som resa till andra världsdelar. Turistens mål är i det stora hela inte "det eller det" utan omväxlingen. Han vill inte bara se en kyrka, ett museum, en gatubild; han vill se något nytt. Det nya kanske inte är bättre, vackrare, innehållsrikare eller visare, men det är nytt, det är osett, okänt och ännu icke undersökt; eller det är bara en vila för tanken eller ögat: en distraktion, en förströelse. En ny sak, ett nytt landskap eller en ny tanke kan ju vara allt som finns mellan det absoluta obehaget och den absoluta saligheten. Och det nya drar alltid.

Tag två böcker som handla om samma öde, alltså två biografier över samma stora man eller kvinna, men skrivna av olika författare, vilka man förutsätter vara lika kunniga och lika skickliga i språkets behandling. Om man ej känner ämnet blir man troligen intresserad av den första. Den andra däremot kan man inte läsa, om man nu ej har mycket gott om tid. De två kanske ej säga samma saker eller komma till samma resultat. Men den man läser först gör det starkaste intrycket just därför att hans ämne är nytt; och även om den andra skulle stå närmare ens egen tankesfär och på så sätt vinna sympatier har emellertid den första lämnat det star-

kaste intrycket. Han är ny, han är Omväxlingen, la Variété.

Den som skriver detta har nyligen läst några norska romaner, två av gamla goda märken och en av en obekant och antagligen mycket ung författarinna.

De gamla goda märkena lästes av en viss plikt, men gävo just ingenting. Det var samma tankar man mött förut, samma stil, samma landskap och ungefär samma människor. I den ena boken fingo "de" varandra på slutet, i den andra fingo de emellertid inte varandra. Däri skilde sig de två författarna, båda mycket skickliga förresten!

Tredje boken däremot fängslade från första sidan till sista. Den hade en underlig handling, stilen var hetsig och ofta ojämn, som hos en del av de yngsta svenska författarna, och temat rann ut i ett intet, som i den allra modernaste litteraturen. Handlingen var följande: Två systrar vandra genom bygden. Författarinnan motiverar knappast varför de göra det: man ser dem endast vandra mot ett för läsaren obekant mål. Den ena har förlorat sitt barn, och hon ropar på vägarna och utanför husen efter det; den andra följer och vakar troget över henne. Man säger sig: Sânt kan väl för guds skull inte hända varken i Sverge eller Norge...! Men det är inte huvudsaken i boken; huvudsaken är scenen. Plötsligt är den en krog, där ett par män sitta vid bordet och gråla kring ett stop öl och en kortlek. Så förändras bilden: man är i ett fattigt hus, där en gammal kvinna ligger i sängen och fantiserar om hur bra de ha det, nu, när man lönat dem med en rikligt tilltagen pension... Gubben som sitter vid bordet talar om sin dotter: "Hon hade just fått barn, men då sa patron på gården där vi arbetat hela vårt liv, att hon inte fick ligga längre än till andra dagen. Hon gick till arbetet på morron, och på kvällen dog hon. Någon pension ha vi inte." Det är en smula socialt, tycker man. Det luktar illa, detta, förklarar den finkänslige. Och sådant händer varken i Sverge eller Norge, tänker den gode mannen och den goda kvinnan och känner sig god och glad.

Som sagt, boken har ingen vidare handling. I Sverge skulle man kalla den oklar och kanske svamlig, och jag antar i Norge gör man det. Men den har scener som man into glömmer. Läs den! Dess namn är: *Marihand* och författarinnan heter *Ingeborg Refling Hagen*.

Mellan det förflutna och framtiden finns det en hel del sådana böcker. De

äro underliga, "man" tror inte, "man" hångrinar eller "man" blir arg. "Man" ropar på det "klassiskt klara" eller det "ödmjuka, försynta, vardagliga". Må vara! Det kan vara goda ting. Men är det inte så: att det klassiskt klara gör sig bäst i en tid, som är klassiskt klar (om nu diktningen skall vara ett uttryck för tiden!); att det ödmjuka, försynta, vardagliga är litet ljumt, litet andefattigt (nä, inte så litet heller!), en smula magert och verkar till slut läseri. Var och en diktar naturligtvis efter sin själ och sina don, men varför då denna fränhet, denna dumhet (ja, tjoekskallighet!), denna pösmagighet mot allt som inte är "ödmjukt, klassiskt eller vardagligt"!

"Vardagligt", var det, ja! Men vad är det "vardagliga"? Jo, att folk inte har det svårt, att folk inte dör av hunger, att ingen går utan husrum. Det vardagliga och försynta och klassiskt klara inom speciellt svenska litteraturen tycks vara att låta bli att fingra på samhället. Akta dig, diktare!

Den här mellantiden är onekligen en smula brottslig, rätt dekadent och så ovardaglig som möjligt. Det kommer ut konstiga böcker då och då, och man är glad för det, jag åtminstone. Det är alltid ett tecken på att någon tänker, någon känner, någon ser det ovanliga, ser sin tid. I Sverge finns några stycken. I Norge åtminstone en och i det övriga Europa en hel del. Epoken kanske inte är så stor, men den är intressant, lärorik och skiftande. En del av andarna glöms väl bort, men några komma väl att leva.

Vem vet hur det ser ut om hundra år! Man får gissa. Jag gissar att det "ovanliga", "dunkla" etc. är vardagligt och hoppas att någon skriver artiklar mot det i tidningarna; för tiden måste ju röra på sig om människan inte skall somna in för alltid.

Omväxlingen "la Variété" behövs. Och det är inte det enda: man skall också försvara "omväxlingen", göra allt för att behålla den. När samhället från årtionde till årtionde förändras och kanske förbättras på en del håll, är ju faran den, att man vill forma allt efter ett mönster. Det skulle dräpa kulturen, som inte är avsedd för uniformer. De fria människorna, de fria diktarna putta världen framåt. Det som är bakvänt och osannolikt i dag är kanske naturligt och sant i morgon. Vem vet, vem vet!

Den franske författaren André Germain berättar i företalet till sin bok "Pèlerinages Européens" hur Romain Rolland en gång under de allra mörkaste krigsåren, när broder stod mot broder och många av de största fredsapostlarna blivit hetsiga chauvinister, svarade på frågan: "Vad skall man göra?" sålunda:

"Göra? Hjälpa de fria människorna..."
Ed. J.n.

Teatern och ungdomen.

Teatern har i alla tider ansetts som ett av de bästa hjälpmedlen i folkbildningsarbetet. Den förklarar nytta med nöje och ger åskådaren ypperliga tillfällen att göra olika författares bekantskap, studera deras arbeten och metoder, att pejla deras själsdjup. Genom att se olika författares verk födes hos honom lust att fördjupa bekantskapen med författaren och hans verk, att djupare tränga in i den värld i vilken han arbetar och lever. Tyvärr har teatern på ett hänsynslöst sätt blivit neddragen och gjord till ren affär. Vidare har smakriktningen hos publiken kommit i orätta banor. Detta bevisas bäst därigenom att den repertoar, som samlar mesta publiken, huvudsakligast består av säng- och kammarfarser, slippriiga lustspel och revyer. Men smaken måste höjas, vi måste ställa högre fordringar både på oss själva och på dem, som skola ge oss teaterkonsten och framför allt: ungdomen bör helt gå in för förädlande nöjen.

Skådebanan har gjort en mycket stor insats i bildningsarbetet ute i landsorten. Dess strävan att höja teatern upp till det plan dit den rätteligen hör har mer och mer krönt med framgång. Men utan en kraftig hjälp från bildningsorganisationerna och ungdomen blir arbetet allt för tungt och drager allt för långt ut på tiden. De sällskap och de program, vilka Skådebanan utsänder i landsorten, äro de bästa tänkbara, varför varje bildningsintresserad bör anse som sin oavvisliga plikt att söka bidra till att teaterintresset väckes, att det hålles vid makt och att det alltmer ökas.

Sök därför, var och en i sin stad, att verka för smaknivåns höjande, sök intressera vänner och bekanta för den goda teatern och framhåll för dem att man med fullt förtroende kan gå på teatern den kväll Skådebanan står som arrangör för föreställningen. Säg dem att de då också kunna vara förvisade om en trevlig och underhållande afton på samma gång som de få till livs något verkligt värdefullt.

Tag som valspråk:

Fram för den verkligt goda teatern mot förflockningen!

Socialdemokratiska ungdomsförbundets deltagare i socialistiska studiekursen för kvinnor i Stockholm.

Tio år.

Ungdomsrörelse, hur väcker inte det ordet till liv känslor och minnen från flydda tider. För oss alla, som voro med i det gamla ungdomsförbundet kommer det alltid att stå som ett skimmer kring ordet ungdomsrörelse. Väl voro vi omogna och kanske inte alltid så verklighetsbetonade, men det var en skara med tro och hänförelse, verksamhetslust och kampglädje. Hågkomsterna från den tiden äro minnen som värmer och livar, ännu många år efter och som kommer att göra det hela livet igenom.

Det är snart ett kvartsekel sedan det ungdomsförbundet bildades och det är många vindar som blåst sen dess.

Under partisplittringens år gick ungdomsförbundet över till oppositionen för att slutligen helt övertagas av kommunisterna. Det var dock icke alla förbundets medlemmar som voro villiga att följa den nya kursen, här och var i landet funnos ungdomar, som voro socialdemokratien trogna och som endast bidade sin tid, för startande av ett nytt, på socialdemokratiens grund vilande förbund.

I juli 1917 bildades de första nya socialdemokratiska ungdomsklubbar och redan i oktober samma år var man färdig att starta det nya förbundet, vilket således nu firar tioårsjubileum. Nog förefanns väl i

början svårigheter innan rörelsen helt slog igenom, men allt sedan starten har förbundet kunnat glädja sig åt en oavbruten framgång. Dock mest under de senaste åren.

En författare i Frihets jubileumsnummer skriver:

”Man skulle kunna säga att utvecklingen varit meteorisk, om man med meteorisk icke enbart menade ett jämförelsevis bländande men hastigt övergående avancemang. Vårt ungdomsförbunds utveckling har varit meteorisk så till vida, som den gått med en fart, vilken kan betecknas såsom tämligen enastående men samtidigt har hela rörelsen präglats av denna vardagliga nykterhet, vilken utgjort en borgen för att rörelsen haft bredd och stadga och icke byggt på övergående känsloeffekter.

Det praktiska arbetet har triumferat i vår rörelse.

Därmed menas ingalunda, att vårt stora, stolta ungdomsförbund är ett grått hantverk. Nej, det är en inspirerad skapelse, uppburen av kärlek till och tro på insatsens idéella betydelse, det är ett uttryck för ungdomens tro på framtiden.”

Förbundet räknar nu över 30,000 medlemmar, bland vilka vi återfinna ett stort antal unga kvinnor. Glädjande nog äro även förbundets kvinnliga medlemmar i aktiv verksamhet och deltaga i organisations- och bildningsarbetet inom klubbarna. Och att de själva och även förbundets och klubbarnas ledningar äro intresserade av deras utbildning visade bäst den talrika tillslutningen av unga kvinnor till vår socialistiska studiekurs i Stockholm, vid vilken ovanstående fotografi är taget.

Vi hälsa de unga på förbundets

(Forts. fr. sid. 2.)

säkerligen blev det förhärskande. Vi hoppas dock att han belönas med, att deltagarna noggrant eftertänka, när de kommit hem, vad hans föreläsningar inneburet.

Den sista manliga, som även var sista föreläsaren på kursen, riksdagsman Ruben Vagnsson, hade fått punkterna VI, VII och VIII i det kommunala programmet på sin lott. Talaren utvecklade vår ställning till dessa frågor och betygade att även de kommunala organen måste bli verktyg i kampen för bättre sociala förhållanden. Målet är, att samhället blir ett gott hem för alla medborgare, vilket av kursdeltagarna underströks i livliga applåder.

Vid kursen höllos flera föreläsningar av förbundskamrater. Sålunda talade Agda Östlund på torsdagens eftermiddag i programmet punkt om rättlig likställighet mellan man och kvinna. I sin föreläsning gav hon en kort historik över kvinnornas kamp för rättvis likställighet och erinrade om den tid då kvinnorna ej ägde någon laglig rätt eller frihet. Hur vi så småningom kommit fram till rätten av eget förvärvsarbete och uppehöll sig vid frågan om gift kvinnas förvärvsarbete och behörighetslagen. Hon slutade med Bebel's ord: "Kvinnans fullständiga emancipation och hennes likställighet med mannen är ett av vår kulturutvecklings mål, vars förverkligande ingen makt på jorden förmår hindra. Demokrati i förvaltningen, broderlighet i samhället, lika rättigheter och allmän uppfostran kommer att inviga nästa högre samhällsstadium."

Det utomordentliga föredraget följdes av en livlig diskussion som varade i ett par timmar.

Ruth Gustafson visade på lördagen i sin föreläsning vad särskilt en större kommun kan göra för utveckling av skolväsendet och allmänbildningen. Underströk dock, att det måste vara en kommun med resurser som skall kunna utföra det Stockholms kommun gjort i detta hänseende, men att vi även få lov att ha ögonen öppna för, att vad som lägges ned i vår skolbudget är ett räntebärande kapital, ty allt vad man gör för barn och ungdom det gör man för framtiden.

tioårsdag och tillropa dem ett lycka till fortsatt fruktbärande arbete i socialdemokratis tjänst! Mätte er bli förunnat att fullfölja vad vi velat men icke förmått!
H. F.—d.

Här möttes mödrarnas och ungdomens känslor, som utlöstes i spontana och långvariga applåder.

Under kursens sista timmar fick Agnes Söderqvist tillfälle hålla sitt föredrag om nöjeskultur.

Som programmet angav skulle även nöjen och instruktiva besök å olika institutioner företagas.

Bland nöjena ingick ett samkväm på fredagskvällen i föreläsningssalen, till vilket partivännerna voro inbjudna och särskilt kvinnor från fackföreningarna.

Här presiderade stockholmsklubbarna inom förbundet som värdinnor och var det alltigenom gemytligt. Men även här gavs ett värdefullt föredrag i det att yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren höll föredrag över Arbetsmötet i Genève 1927 och Hemarbetslagstiftningen varvid frågan om införandet av minimilöner för vissa arbetsgrupper fick sin särskilda belysning.

En livlig debatt utspann sig här om och till sist väddades till klubbarna att taga upp frågan på sina möten. Vi vilja därför i detta sammanhang rekommendera till studium de artiklar som varit införda i Morgonbris under rubrik: Lagstiftning och minimilöner av Sigfrid Hansson. Vi komma även i decembernumret att införa en artikel som behandlar denna fråga.

Vi äro fröken Hesselgren mycket tacksamma för hennes bemödanden att komma till oss och så ingående belysa frågan, vilket var förenat med rätt stora svårigheter, till följd av uppgjorda resor.

Till det nöjsamma få vi säkerligen räkna Tidens förlags uppvaktning med den nya sångboken till deltagarna och sångövningar, vilka togo sin början redan första dagen. Herr Ejve vann allas hjärtan som sånglärare och tack vare honom, blev det sång på kursen från första dagen till den sista. Vi hoppas nu deltagarna fortsätta att sjunga och lära kamraterna "Kvinnornas International" med flera nya vackra sånger som de fingo lära sig.

Samkvämet på tisdagskvällen blev också särskilt animerat genom deltagarnas friska, spontana sångyttringar.

Anna Lindhagen höjde festens glans med sitt lilla fina anförande om gamla kulturskatter i Haga och herr Ejve bidrog även här på sitt friska sätt, att höja stämningen. Till nöjena hörde även besöket på operans första folkföreställning för

denna säsong, av omkring ett hundratal av deltagarna, då Trollflöjten gavs inför fullsatt salong.

Som deltagarnas antal var så stort måste studiebesöken uppdelas på olika grupper.

Sålunda fördes ett 50-tal deltagare till Skrubba skyddshem för gossar, som ligger ett stycke utanför Stockholm. Här stod borgarrådet Oskar Larsson som värd och ledsagare. På hemvägen besöktes ett skyddshem för flickor. Denna färd var särdeles instruktiv. Den visade ett hem, helt bekostat och uppehållet av kommunen och ett hem uppehållet av privata personer med bidrag endast från staten. Vi tro ingen fick någon förskräckelse för kommunens skyddsvårdande verksamhet utan tvärtom fann den som ett mönster.

En andra grupp på ungefär lika många, fingo taga del av Tobaksmonopolets sociala välfärdsarbete vid besök å deras olika anordningar ävensom göra en titt i arbetslokaler. Här var även mycket av intresse.

En tredje grupp fick bese ett stort antal av Stockholms yrkesskolor under dir. Konrad Anderssons instruktiva ledning, vilket hade sin betydelse för omdömet om skolreformen, "De praktiska ungdomsskolorna". Värner Rydén hade i sina föreläsningar särskilt pekat på utvecklingen av dem i Stockholm. Icke mindre än 600 kurser givas årligen på 14 olika ställen i staden.

Den fjärde gruppen gick igenom de norra stadsdelarnas nya kommunala mellanskola under rektor Ojes eiceronskap och Sällskapet Barnavårds hem för mödrar med spädbarn.

Ett 60-tal deltagare togo Anna Lindhagen så gott som på sängen en morgon och besågo hennes studierum, med dess härliga utsikt över både Mälaren och Saltsjön och staden. Men Anna Lindhagen hade mer att visa och lära ut. De hunno innan arbetet började på kursen även få del av hennes arbete på att samla ungdomen till självverksamhet för nöjeslivets höjande och väckande av hemkänslan.

En dag ställde Kooperativa förbundet om, att deltagarna på ett bekvämt sätt blevo i tillfälle bese kvarnen Tre Kronor och det stora kooperativa bageriet, som väckte allas förundran och beundran.

Social-Demokraternas sätter och tryckeri blevo även föremål för deltagarnas vetgirighet. Och naturligtvis måste Stadshuset bese. Nära hundratalet togo dess

(Forts. å sid. 12.)

Esperanto.

Frågan om att skapa ett världsspråk är icke en fråga för dagen, utan som så många andra, om vilka man säger, "ingenting nytt under solen".

Många försök att forma ett hjälpspråk ha blivit gjorda, men icke ägt betydelse att komma ut i det verkliga livet. Det första konstgjorda språk vi känna till som blivit provat är Volapük, vilket kom till offentligheten på 80-talet.

Språket vann i början många anhängare men visade sig snart omöjligt att föra ut i vidare kretsar, då detsamma icke var så enkelt, klart och logiskt uppbyggt som fordrades härför.

Samtidigt arbetade emellertid en man dr. Zamenhof, läkare i Warschau, på att bygga upp ett konstgjort världsspråk. Redan som barn besjälades han av tanken om att arbeta fram ett sådant. Det var av rent ideella skäl, förhållandena i sin födelsestad som kom honom att ägna sina tankar häråt och han arbetade oförtrutet så gott som hela sitt liv med att konstruera ett språk som vid sidan av de nationella skulle kunna tjäna mänskligheten i deras strävan att förstå varandra och komma till samförstånd.

Dr. Zamenhof förde dock inte fram sitt språk, förrän det visade sig att Volapük icke kunde bli det internationella hjälpspråket. Men då detta blev klart för honom, beslöt han att publicera sitt språk. Många svårigheter mötte honom då man nu genom fiaskot med Volapük var ytterst misstrogen mot världsspråktanken. Men han lät sig inte nedslås av motgångarna, utan bekostade själv utgivandet av den första boken under pseudonym och lät den få titeln "Lingvo internacia, de doktor Esperanto", som i översättning lyder: "Det internationella språket, av doktorn som hoppas". Esperanto betyder således "en som hoppas" och under detta namn har språket gått ut i världen.

Det har stått och står väl fortfarande mycket strid om esperanto som världsspråk, men det har undan för undan vunnit terräng.

Största motståndet röner det väl från dem i vars uppfostran det ingått att lära sig språk. De höra ju mestadels till de privilegierade klasserna och de som varit vana vid, att i detta fall som i så mycket annat vara de enda som skulle äga förmånen att företräda folket.

Efter många års ihärdigt arbete från anhängare i olika länder av esperanto samlades man till kongress 1905 i en liten fransk stad.

Den ständigt återkommande frågan: skola vi förstå varandra då vi tala? fick

Första lektionen — Unua leciono.

Skrift och uttal.

Esperantos alfabet består av 28 bokstäver: 5 vokaler *a e i o u* och 23 konsonanter *b d f g h j k l m n p r s t v*, vilka praktiskt taget uttalas som i svenska alfabetet, samt *c ĉ ĝ ĥ ĵ ŝ z ŭ*, för vilkas uttal redogöres i det följande.

Varje bokstav har alltid ett och samma uttal; varje ljud har sitt bestämda tecken. Stavning och uttal äro därför ytterst lätta att lära och minnas. Det gäller blott att från början få det riktiga uttalet på varje bokstav, så kan man sedan felfritt läsa allt som är tryckt på esperantospråket.

Obs! Esperanto saknar äng-ljudet. *Danki* uttalas *dann-ki*, icke *dangki*.

Vokalerna skola noga hållas isär, så att

<i>a</i>	uttalas som i svenska han.
<i>e</i>	» » » » hem.
<i>i</i>	» » » » min.
<i>o</i>	» » » » kom.
<i>u</i>	» » » » tyska dumm.

(Med svenska menas här ovan uttalet i Stockholmstrakten.)

Man får ej uttala *a* som *ä* eller så tjockt att det närmar sig *å*; inte *e* som *ä* eller *i*; inte *o* som *i* sol eller som *ö* i köl; inte *u* som *ö* eller *u/y* i nu. Det liknar närmast *o* i bonde men bildas med läpparna utskjutna.

Märk. Esperanto har ingen skillnad mellan långa och korta vokaler, som i svenska *bar, barr; val, vall*; vokalen är alltid halvlång: *baro, valo*, och konsonanten dubbelskrives aldrig.

Av de åtta säregna konsonanterna uttalas

<i>c</i>	som <i>ts</i> i svenska <i>satsa</i> .
<i>ĉ</i>	» <i>ttj</i> » » lättja.
<i>ĝ</i>	» <i>g</i> » engelska <i>gentle, bridge</i> .
<i>ĥ</i>	» <i>ch</i> » tyska <i>hoch</i> .
<i>ĵ</i>	» <i>j</i> » franska <i>journal</i> .
<i>ŝ</i>	» <i>rs</i> » svenska <i>kors</i> .
<i>z</i>	» <i>s</i> » tyska <i>Sie</i> och
<i>ŭ</i>	» <i>w</i> » engelska <i>now</i> .

I svenska ordet badgåst uttalas *dg* ungefär som *ĝ*. Ljudet *ĥ* uppstår, när man kraxar ett fiskben ur halsen; *ĵ* uppstår, när man sjunger *vyssj, vyssj*; *z* när man härmar en broms och *ŭ* är ett kort esperanto-*u*.

Märk: *f* och *v* bildas på samma ställe i munnen, men det förra *u t a n*, det senare *m e d* sångton. Samma är förhållandet med *s* och *z*, *ŝ* och *ĵ*, *ĉ* och *ĝ*. Kan man uttala det första ljudet i dessa par, får man det senare genom att sjunga på det.

T o n v i k t e n (huvudtrycket) i ett esperanto-ord ligger alltid på näst sista vokalen, alltså *tago, somero, familio, internacia, ankaŭ* (märk: *ŭ* räknas icke som vokal).

T o n f a l l e t är alltid som i kungen, dagen, icke som i ungen, magen.

Ordförrådet.

Esperantos ordförråd måste ju, för att kunna uttrycka alla begrepp och tankar, vara minst lika stort som de andra språkens. Men det är bildat på så sätt, att man behöver endast inlära ett mindre antal ordstammar, av vilka så orden enligt vissa enkla regler formas. Dessa stammar finnas samlade i en liten ordlista, »nyckeln» till esperanto, och utgöres dels av sådana stammar, som utan vidare kunna användas i talet, t. ex. *jes ja, mi jag, kaj* och, *tri tre*, dels av sådana, som först genom tillägg av ändelser (-o, -a, -e, -i) bli verkliga ord med viss betydelse.

Av ordförrådet äro en mängd s. k. låneord gemensamma för alla eller de flesta europeiska språk, t. ex. *telefono, sporto, biblioteko*.

Ordklasser.

Genom ändelsen -o bildas av en ordstam ett substantiv (tingord), som betecknar person, djur, sak, t. ex. *knab'o* en gosse, *kat'o* en katt, *dom'o* ett hus, *dorm'o* sömn, *labor'o* (ett) arbete, *bonec'o* (en) godhet.

Genom ändelsen -a bildas av en ordstam ett adjektiv, som anger hurudan en person eller sak är beskaffad, t. ex. *bel'a* vacker, *bon'a* god, *grand'a* stor, *avar'a* girig.

Genom ändelsen -e bildas adverb (omständighetsord), som uttrycka rum, tid, sätt, mått eller andra förhållanden vid ett händelseförlopp. Ex. *bon'e* bra, *mult'e* mycket, *skrib'e* skriftligen.

Genom ändelsen -i bildas verb (händelseord), som uttrycka en verksamhet eller ett tillstånd, t. ex. *labor'i* att arbeta, *dorm'i* att sova. I svenskan kännes denna form igen därpå, att den har eller kan ha ett framför sig.

Av en och samma ordstam kan alltså, genom tillägg av olika ändelser, flera ord bildas, t. ex.

<i>patr'o</i> fader.	<i>dorm'o</i> sömn.	<i>skrib'o</i> skrift.
<i>patr'a</i> faderlig.	<i>dorm'a</i> sovande.	<i>skrib'a</i> skriftlig.
<i>patre'</i> faderligt.	<i>dorm'i</i> sova.	<i>skrib'i</i> skriva.

Flertal.

I svenskan bruka vi flera olika ändelser för att ange, att vi mena flera än en person eller sak. På esperanto anges flertal alltid genom ändelsen -j sålunda:

<i>knab'o</i> en gosse.	<i>knabo'j</i> gossar.
<i>flor'o</i> en blomma.	<i>floro'j</i> blommor.
<i>nokt'o</i> en natt.	<i>nokto'j</i> nätter.
<i>regn'o</i> ett rike.	<i>regno'j</i> riket.
<i>domo'</i> ett hus.	<i>domo'j</i> hus (flera).

<i>bon'a knab'o</i> en god gosse.	<i>bona'j knabo'j</i> goda gossar.
<i>bel'a flor'o</i> en vacker blomma.	<i>belaj' floro'j</i> vackra blommor.
<i>grand'a dom'o</i> ett stort hus.	<i>granda'j domo'j</i> stora hus.

Artiklar.

Den obestämda artikeln (obetonat en, ett) saknas i esperanto, såsom obehövligh.

Den bestämda artikeln som i svenskan uttryckes genom någon av ändelserna -en, -n, -et, -na. -a efter substantivet och den, det eller de framför, heter på esperanto alltid *la*.

<i>la knabo</i> gossen.	<i>la knaboj</i> gossarna.
<i>la floro</i> blomman.	<i>la floroj</i> blommorna.

<i>la bela floro</i> den vackra blomman.	<i>la belaj floroj</i> de vackra blommorna.
<i>la granda domo</i> det stora huset.	<i>la grandaj domoj</i> de stora husen.

Övningsstycke 1.

Läs detta stycke högt, sedan ni noga repeterat uttalet:

Tago kaj nokto. Patro kaj filoj. Bela floro. Diligenta knabo. Kara amiko. Homoj kaj bestoj. Longaj, varmaj tagoj dum la somero.

La tero kaj la suno. La suno sur la ĉielo. La granda rozo estas bela floro. Esperanto estas internacia lingvo (*lin-gvo*). La bonaj amikoj estas diligentaj. La blanka argento kaj la ruĝa oro estas karaj metaloj.

Försök översätta ovanstående med hjälp av föregående förklaringar och nedanstående ordlista.

<i>tag'o</i> dag.	<i>hom'o</i> människa.	<i>roz'o</i> ros.
<i>kaj</i> och.	<i>best'o</i> djur.	<i>est'as</i> är, äro.
<i>nokt'o</i> natt.	<i>long'a</i> lång.	<i>internaci'a</i> internationell.
<i>patr'o</i> fader.	<i>varm'a</i> varm.	<i>lingv'o</i> språk.
<i>fil'o</i> son.	<i>dum</i> under (ifråga om tid).	<i>bon'a</i> god.
<i>bel'a</i> vacker.	<i>somer'o</i> sommar.	<i>blank'a</i> vit.
<i>flor'o</i> blomma.	<i>ter'o</i> jord.	<i>argent'o</i> silver.
<i>diligent'a</i> flitig.	<i>sun'o</i> sol.	<i>ruĝ'a</i> röd.
<i>knab'o</i> gosse.	<i>sur</i> på	<i>or'o</i> guld.
<i>kar'a</i> kär (dyr).	<i>grand'a</i> stor.	<i>metal'o</i> metall.
<i>amik'o</i> vän.		

SOCIALDEMOKRATEN

ör den 18—24 okt. med referat över Studiekursens föreläsningar kunna erhållas efter rekvisition för ett belopp av 1:— kr. som insändes pr postanvisning till **Socialdemokratens Expedition, Barnhusgatan 14, Stockholm.**

här sitt svar. Det var genombrottet för esperanto och många kongresser har sedan hållits, den senaste i år i Danzig.

Med de ökade internationella förbindelserna har frågan om ett världsspråk blivit alltmera aktuellt. Det är icke endast den Babels förbistring, som börjar bli en allvarlig svårighet vid de internationella kongresserna, som åstadkommit detta, utan även de större möjligheterna för fattigt folk att träda ut ur isoleringen och kunna träffa likar i andra länder som gjort det. Efter världskriget ha de mellanfolkliga förbindelserna blivit mycket livligare än förr. Med demokratin genombrott i olika länder tarvas det att folket genom egna talesmän internationellt mötas för att i fredlig samverkan bygga upp en ny tingens ordning. Språkfrågan är speciellt för de små länderna ett av de starkaste hindren att vid kongresser och rådslag göra sig hörda. Ett internationellt hjälpspråk skulle här vara av största betydelse.

Mycket har talat för att engelskan skulle bli världsspråket, som också samlat många anhängare. Det talas av många miljoner människor. Språket är icke så lätt att lära sig som mången tror, varken att tala eller skriva och fordrar en mycket stor träning för att kunna göras bruk av. De andra större språkgrupperna komma säkerligen heller aldrig att kunna enas härom, vilket man inte precis behöver tillskriva några sämre bevekelsegrunder.

För oss gäller det dock nu inte i första hand spekulationer i storpolitikens labyrinter, utan fastmera hur vi som mannen och kvinnan i ledet skola kunna komma i förbindelse med likar i andra länder. Över hela kontinenten äro för övrigt arbetarna intresserade av esperanto och många äro ivriga lärjungar. Flera länder ha även infört esperanto som läroämne i statens skolor. I detta sammanhang kunna vi upplysa om, att esperanto studeras även av engelska arbetarekvinnor. I deras tidning "Arbetarekvinnan" finnes införd i varje nummer en artikel på esperanto, vars bästa översättning till engelska språket erhåller pris. Här hemma är rörelsen också i stark utbredning. Världsspråksfrågan har inte heller längre endast enstaka anhängare bland de intellektuella och Lindhagen behöver säkerligen snart icke vara den ensamma förfäktaren av dess idé omsatt i verkligheten.

Med dessa rader ha vi åsyftat att
(Forts. å sid 13.)

Försäkra Ert Liv i Folket

Internationella socialistiska kvinnodagen.

Inom Gävleborgs distrikt har under kvinnodagen hållits möten på följande platser: Söderhamn, Vallvik, Sandviken, Jädraås och Iggesund. Talare: fru Disa Västberg från Sundsvall och krafter inom klubbarna.

Västmanlands distrikt rapporterar, att möten hållit i Västerås med fru Ida Olsson (6 nya medlemmar erhöles), i Tillberga samma talare, i Sala med Anna Vallin från Falun som talare och i Surahammar, där klubbens egna krafter medverkade med tal om kvinnodagens betydelse och övriga arrangemang för mötet.

Mötena ha varit väl besökta och stämningen mycket god.

Järna kvinnoklubb anordnade tillsammans med arbetarekommunen kamratmöte och inbifföd till detta Ytterjärna arbetarekommun, Södertälje kvinnoklubb och arbetarekommun. Talare riksdagsman Martin Andersson. Stämningen mycket god och anslutningen utmärkt.

I Nynäshamn avhölls kvinnodagen med stort möte i Folkets Hus. Fru Ruth Gustafson var dagens talarinna. Detsamma hade föregåtts av en intensiv agitation, som belönades med utmärkt besökt och vällyckat möte.

(Forts. från sid. 9.)

skönhet i beskådande under stadsfullmäktiges ordf.s, hr Knut Tengdahl, instruktiva ledning.

Studiekursen är nu slut och deltagarna hemma till utövandet av sina respektive plikter, på fabriker, verkstäder, kontor eller till "söta små barnungars eviga käx" som bordsvisan profeterade om. Men därmed är den icke ett minne blott, ty den kommer säkerligen att sätta spår i vårt arbete för rörelsen.

Det hade varit önskligt att i Morgonbris kunna införa utförliga referat över föreläsningarna, men är detta en omöjlighet. Även är det omöjligt att nu kunna sammanföra och utge dem i bokform. I Social-Demokraten voro dock referaten synnerligen utförliga och bra, varför vi skulle vilja rekommendera dem till intresserade. Tidningen har också lovat att för 1 kr. sända de exemplar som referaten voro införda i, om beloppet med rekvisition insändes pr postanvisning under adress: Soc.-Dem:s exp., Barnhusgatan 14, Stock-

Anna Karlsson, Eskilstuna.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb har genom döden mist ännu en gammal trogen medlem. Söndagen den 4 sept. samlades klubbmedlemmarna och följde sin kamrat, Anna Karlsson, till graven. Kamraternas tack för intresserat arbete för vårt gemensamma mål framfördes av klubbens ordf. Klubbens krans nedlades och fana sänktes över graven. Från kooperativa kvinnogillet nedlades också en krans. Anna Karlsson har även där varit en trogen och arbetsam medlem.

Frid över ditt minne!

Ref.

Från Kolbäck.

En ny kvinnoklubb bildades i Kolbäck söndagen den 9 okt. efter föredrag av fru Agnes Söderqvist från Västerås. Klubben erhöles vid starten 15 medlemmar.

Till styrelse valdes: ordf. fru Ellen Eriksson, v. ordf. fru Olga Gortz, sekr. fru Hilda Rydin, v. sekr. fru Gerda Lindblom och kassör fru Hulda Hägg. Revisorer blevo fru Greta Vestman och fru Hildur Gillberg. Till referent för Morgonbris valdes Ellen Eriksson.

Klubben beslutade om anslutning till förbundet och distriktet från 1 januari 1928.

Musik, sång och kaffe gjorde sitt till för trevnaden. E. —n.

holm, med tydligt angivande av namn och adress.

Till sist be anordnarna av kursen få till alla och envar uttala ett hjärtligt tack, ty endast genom den samfälliga medverkan från föreläsare, deltagare, partiet och andra som visat kursen sitt intresse, har det varit möjligt att den fått detta goda förlopp. S. V.

Den typ av personer, som ej bryr sig om sina medmänniskors bästa, så länge hon kan tillfredsställa egna begär, är en rent samhällsfarlig typ, och den typ, som strävar efter allas förbättring, är den enda värdefulla för samhällets ständiga framåtskridande. Bernard Shaw.

Från Gävleborgs läns socialdemokratiska kvinnodistrikt.

Distriktet höll sitt årsmöte i Ljusne Folkets hus söndagen den 12 juni 1927. Lokalen, som var smakfullt dekorerad, var så gott som fullsatt av kvinnor från hela länet.

Efter ett par musiknummer öppnades mötet av fru Inez Wickström, som hälsade alla välkomna, såväl representanter från förbundsstyrelsen och partidistriktet som distriktets medlemmar.

Att leda dagens förhandlingar utsågos fruarna Inez Wickström och Anna Åberg. Till sekreterare valdes fru Hanna Möller.

Vid företagen fullmaktsgrensning befunnos 15 ombud närvarande, representerande 12 klubbar.

Styrelseberättelsen utvisade att distriktet var i livlig aktion vid föregående valrörelse. Sälunda hade distriktet låtit trycka ett särskilt upprop till kvinnorna, vilket utsänts till alla kommuner inom länet. Ävenså hade Morgonbris valnummer rekviderats (1,000 ex.), vilka i likhet med övrig vallitteratur sänts till respektive kommuner. Vidare hade ordf. besökt en del klubbar för ordnandet av inre angelägenheter.

Av revisorernas berättelse framgick, att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 1,499:43. Bägge berättelserna godkändes och beviljades ansvarsfrihet åt den avgående styrelsen.

Härefter företogs val av styrelse och omvaldes den förutvarande styrelsen i sin helhet.

Det från förbundsstyrelsen utgångna förslagsförslaget till omorganisation av kvinnorörelsen inleddes av fru Disa Västberg på ett förtjänstfullt sätt och föranledde en livlig diskussion, vilken torde utgöra en ledning för det slutliga ställningstagandet av respektive klubbar, som inom den närmaste tiden ha att dryfta förslaget ifråga.

Vidare diskuterades en fråga så lydande: "Konfektionslös eller dogmatisk religionsundervisning i skolorna?" Debatten öppnades av fröken Astrid Forsberg, som på ett sakkunnigt sätt yttrade sig i densamma. Följande uttalande antogs:

"Gävleborgs läns kvinnodistrikt, samlat till årsmöte i Ljusne den 12 juni 1927, uttalar som sin bestämda önskan att inte katekesen återinföres som lärobok i folkskolan samt att religionsundervisningen ordnas så mycket som möjligt och undervisningsplanen tillåter i överensstämmelse med tidens krav i allmänbildande och verkligt fostrande riktning.

Frågan om hållandet av en internationell kvinnodag dryftades. Mötet uttalade sig för en sådan och ansågs tiden lämpligast i oktober månad.

Härefter avslutades den gedigna och innehållsrika sammankomsten av fru Anna Åberg, som uttalade ett varmt tack till alla som varit närvarande och en uppmaning till ett fortsatt framgångsrikt arbete. Sekr.

*Sprid Morgonbris julnummer
bland vänner och anhöriga.*

Ester Bäckman, Eskilstuna, 50 år.

Fru Ester Bäckman, Eskilstuna, fyllde den 9 okt. 50 år och blev då föremål för en mångfald uppvaktningar, allt vittnande om den stora sympati hon åtnjuter i skilda läger.

Fru Bäckman har bakom sig ett intresserat och målmedvetet arbete i partiets tjänst, vilket hon tillhört i många år. Främst har dock hennes arbetskraft tagits i anspråk inom socialdemokratiska kvinnoklubben, där hon varit med ända sedan år 1907 och bland annat under många år innehåft kassörskapet där samt en tid även skött ordförandeklubban. Dessutom har hon givetvis varit anlitad i en mångfald kommittéer inom klubben samt haft förtroendet att representera klubben på en mångfald kongresser och konferenser. Bland offentliga uppdrag fru Bäckman innehar kan först nämnas ledamotskap av stadsfullmäktige, vilket hon innehåft sedan år 1918. Samma år blev fru Bäckman även invald i folkskolestyrelsen. I barnavårdsnämnden invaldes fru Bäckman 1925. Förutom dessa offentliga mera kända uppdrag har hon innehåft åtskilliga kommitté-uppdrag.

Fru Bäckman har varit en arbetets

Studiecirkelarna börja arbetet.

I september böra alla cirklar ha återupptagit arbetet. Och nya böra likaledes söka komma i gång så tidigt möjligt på hösten. Allt material, såsom studieplaner, anteckningslistor och block för medlemsvärningen samt A. B. F:s broschyr Arbetarnes Studiecirkelverksamhet erhålles gratis från A. B. F., Barnhusgatan 16, Stockholm, eller från resp. instruktörer.

Till de äldre cirkelarna ha rapportblanketter under sept. månad utsänts. Blanketterna ha sänts till bibliotekarierna, vilka alltså omedelbart efter mottagandet böra utdela blanketterna till resp. studiecirkelledare. Rapporten har nu ändrat namn från Höst-rapport till För-rapport. Namnändringen är förorsakad av att de cirklar, som ej kommit i gång förrän exempelvis i januari, ha svårt att avlämna en höst-rapport, då de ju ej varit i verksamhet under höstterminen.

Alla rapporter sändas i två exemplar till A. B. F:s centralbyrå, varifrån även blanketter kunna rekvireras, om de utsända kommit bort. Till tjänst härmed står också A. B. F:s instruktörer, vilka gärna likaledes bistå med råd och råd i organisationsarbetet.

kvinn i ordets vidaste betydelse. Intet har hon skytt då det gällt att draga sitt strå till stacken, det må ha gällt arbetet inom den betydelselösaste lilla kommitté. Hon har också förstätt att på ett lugnt och värdigt sätt göra sig hörd där hon framträtt och haft god uppfattning om de frågor hon lagt sig i selen för. Hennes vänskrets, är också stor, icke endast bland kvinnorna. Bland de många vänner hon förskaffat sig under årens lopp såväl inom arbetarörelsen som i det offentliga livet har hon gjort sig ett gott namn.

Vi önska alla, att Ester Bäckman ännu i många år får äga krafter till ett fortsatt arbete i vår rörelses tjänst. A. L.

Hilda Persson, Sundbyberg, 50 år.

50 år fyllde fru Hilda Persson i Sundbyberg den 29 sept. Medlem sedan många år av vår klubb deltagar hon flitigt i dess verksamhet. Hon har under en följd av år varit klubbens representant i kommunalfullmäktige. Sedan lång tid tillbaka är fru Persson verksam ledamot av Sundbybergs fattigvårdsstyrelse, där hon blivit i tillfälle att i det levande livet praktiskt omsätta senaste tidens humanare fattigvårdslagstiftning.

Hon blev föremål för många hyllningar på högtidsdagen. Sälunda uppvaktades hon av kvinnoklubben, som överlämnade en kristallskål från partivännerna. En kristallvas med röda rosor överlämnades av fattigvårdsstyrelsen. Under dagens lopp bringades jubilaren även hyllning från flera håll i form av presenter, telegram och blommor.

M. H.—n.

Esperanto.

(Forts. fr. sid. 11.)

komma fram till frågan om inte kvinnoförbundets medlemmar i större utsträckning än vad som nu är fallet skulle kunna intressera sig för utbredningen av världsspråksidén och inlärandet av esperanto. Vad skulle behöva hindra att varje familj med barn och ungdom bildade studiecirklar i hemmen och upptog esperanto som ämne. Det nu i mycket splittrade familjelivet skulle t. o. m. härigenom kunna få en anknytningspunkt för att åtminstone en kväll i veckan kunna samlas kring aftonlampan.

I Morgonbris komma under vinterns lopp att införas lektioner i esperanto, som var och en bliva lagom långa att läras in på fyra av fem cirkelkvällar.

Kamrater, grip nu an med anordningarna för att få dessa studiecirklar i verksamhet snarast. Ingen behöver ångra de små uppoffringar som de komma att medföra. Säkerligen komma de flesta att få både glädje och nytta av dem.

S. V.

Morgonbris Julnummer

utkommer i slutet av november i 24-sidigt format till samma pris som vanligt, nämligen endast 25 öre. Numret kommer att bliva mycket intressant, värdefullt och lärorikt ävensom särdeles omväxlande.

Flera av partiets bästa pennor ha lovat sin medverkan.

Det blir dessutom rikt illustrerat.

Kommissionärer! Insänd rekvisition på förhöjd upplaga snarast till Morgonbris exp., Grindsgatan 10, Stockholm.

Äro Edra inkomster för stora?

Varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN
STOCKHOLM

Tankar om oss själva och vårt arbete.

Kära Karolina.

Efterkommer löftet i förra brevet att något antyda hur vi här i X-hamn i all anspråkslöshet försöka ordna våra klubbmöten. Redan vid början lovade vi varandra att samverka på bästa sätt och försöka undvika enformig slentrianmässighet, som gör arbetet tråkigt och skrämmer bort de unga. Flera av oss hade erfarenhet härav från andra platser. Vi inriktade oss på att göra det gemytligt och trevligt, att med våra blygsamma förutsättningar utrota okultur, bland oss själva i första hand, och få fram så mycket skönt och behagligt som möjligt i vårt samarbete. Vi kommo snart underfund med att detta ej var någon kostnadsfråga.

För att nu börja med själva lokalen som den yttre ramen för vårt arbete, så behövdes ej mer än litet grönt, tallris, ljung o. dyl. för att få en trivsamt prägel på den. Naturligtvis ha vi alltid sett till att hålla den ren och snygg för övrigt, ljus och lagom uppvärmd samt väl ventilerad. Allt detta har heller ej kostat någonting då vi själva turats om att utföra detta obetydliga arbete.

Är möteslokalen hållen så man trivs blir det lättare att få liksom en viss helgd även över mötena och samvaron där.

Vid mera intima samkväm o. dyl. bruka vi ha levande ljus, som skänker en viss ro och harmonisk stämning av högtid.

Detta om lokalen. Nu något om mötena.

Styrelsen ser alltid till att någon bland dem, eller annan person som den i god tid vidtalat, försöker inleda och orientera med ett kort anförande den fråga som är avsedd att dryftas å mötena. Vi utgå ifrån att meningen ej är att göra några glänsande disputationsprestationer, som inga av oss äro mäktiga, utan att få ämnet eller spörsmålet, vad det än må vara, belyst från flera synpunkter så gott vi mäktat, så vi få bättre insikter och behållning av överläggningen, genom gemensam inriktning att försöka vara sakliga, enkelt och okonstlat.

Det är så mycket att överlägga om, fullt med frågor av vikt för oss arbetarkvinnor, ej minst de yngre, så någon brist på verkligt sakliga frågor är det ej. I vår egen tidning Morgonbris finnes i varje nummer artiklar av värdefullt innehåll som vi kunna ha stort gagn av att uppta till behandling å våra möten. Vidare finnes rikt stoff i våra parti-

tidningars ledarspalter, och för övrigt är samtiden full av spörsmål som angå oss alla.

Vi bruka under året ha ett, ibland några, offentliga möten för yttre agitation, lagda som upplysningsmöten över vad socialdemokratin strävar till och kvinnornas ställning till arbetarrörelsen samt även ge samtidigt en redogörelse för den socialdemokratiska kvinnorörelsens arbete.

Vidare ha vi ibland ett offentligt möte med anledning av någon lokal eller allmän fråga för att platsens kvinnor och andra här som ej tillhöra vår rörelse må få tillfälle till överläggning härom.

Ibland ha vi lyckats erhålla hjälp utifrån av kompetenta personer för något allmänbildande ämne eller ren sakfråga, som gjorts till föremål för föreläsning som då varit offentlig.

Vi ha ett par lärarinnor här som, ehuru ej tillhörande klubben ändock mycket ofta underhåller med god fiolmusik å mötena och samkvämen, utan ersättning.

Själva odla vi mycket sång vid våra möten.

Utom det rent primära arbetet och de tekniska göromålen ha vi nästan vid varje möte något av mera underhållande art.

På ett sådant här litet samhälle är det ju enformigt och trist, isynnerhet för yngre personer, så man måste göra mötena så festliga och trevliga som möjligt för att få litet stimulans.

Vi ha utgått ifrån att jämte det allvarliga, sakliga arbetet även få klubben till en liten kulturhård för oss.

För att få litet andlig och kulturell lyftning bland oss på sådana här små platser behövs oftast bara litet vakenhet

Det är kvinnan

som bär ansvaret för släktets framtid. Den målmedvetna kvinnan inser, att det är inte likgiltigt, vilka näringsmedel vi välja. Att Jamaica-bananer är ett förnämligt sådant, är nog samt bekant. Men hör här vad en husmoder säger:

»Bananens värde för oss husmoder kan knappast överskattas. Den är hygienisk, läskande och närande att förtära rå och lämpar sig utmärkt att tillreda på olika sätt, som icke bli va dyrbara.»

A.-B. BANANKOMPANIET.

GYNNA MORGONBRIS
ANNONSÖRER!

En svensk produkt, bättre och billigare än utländsk.

Det finnes blott ett

matlagningsfett, vilket är lika användbart för stekning som för bakning, för flottyrkokning som för tillredning av sallad och såser: Reymersholms Kronolja. Det finnes intet matlagningsfett, som är så hållbart och i förhållande till sin fetthalt så billigt som

REYMERHOLMS KRONOLJA

REYMERHOLMS GAMLA INDUSTRI A.-B. - HELSINGBORG

Insänd denna kupong till REYMERHOLMSBOLAGET,
Kronoljeavdelningen, HELSINGBORG

och Ni tillsändes gratis en nyredigerad, aktuell och praktisk kokbok.

Namn:

Adress:

Min handlares namn:

m.-bris.

På avbetalning

Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

I handelsboden.

— Köp Tvättbjörn, lilla frun, sa' handelsman', ty den är billig och dryg och svensk och hederlig. 75 öre bara för ett stort paket! Vi ha ju utländska också för 50 öre, men de ställa sig dyrare. — Menar handelsman' att 50 öre är dyrare än 75? — Jo, just va' de' ä! Frun kan ju pröva själv.

Och lilla frun gjorde som handelsman sa', och kom till det resultatet, att för att få samma tvättvärde som ett 75-öres paket Tvättbjörn måste hon köpa mer än två 50-öres utländska.

Ser Ni, 30% vatten och 5% vattenglas i ett tvättmedel ha varken tvätt- eller penningvärde.

**Tvätta med
Vita
Tvättbjörn**
som garanteras fri från klor
och frätande blekmedel.

582

socialdemokratiska rörelse, ej minst rätt övad i våra egna klubbar.

Ja, kära Karolina, detta brev blev ej precis så koncentrerat till redogörelse över våra möten som jag tänkte mig. Det har blivit något utsvävande — och en smula docerande kanske. Men det är så mycket man vill säga så Du får ursäkta om det är en del saker Du ville haft mera konkret upplagda.

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM
TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

Det är i alla fall något hum om vårt arbete här på denna lilla undangömda plats som antyts.

Om tidningens red. tilläte skulle jag gärna vilja återkomma med något annat av mera intresse för Dig i vår rörelse. Man tänker ju en del när man går så här isolerad, som kanske när det får form i tryck verkar naivt för stadsbor med sina rikare resurser. Uppsåtet är dock det bästa.

Din vän "Adolfina".

DIN PLATS

i organisationsledet är i främsta rummet din plikt mot dig själv, din kär, ditt stånd och din klass, ej en tjänt av dig mot någondera.

Partivänner!

Bo på pensionat
JANSSON
Vasagatan 52, vid
besök i Stockholm
Tel. 111 13

Överraska Edra gäster

vid kaffebordet med de verkligt delikata och vällyckade bakverk, som med lätthet kunna tillredas i hemmet vid användande av

RUMFORD BAKPULVER

Ledande världsmärke.
Stora burkar bästa ekonomi!

och viljeinriktning för dylikt. Denna självuppföstran ha vi i vår klubb lagt mycket an på, fast med blygsamma och små medel.

Vi ha på vintrarna kommit samman emellan mötena ibland, just med tanke på ett mera fritt och otvunget fostringsarbete.

Vi ha då t. ex. refererat en liten småskrift och överlagt om dess innehåll. Ämnena ha varit skiftande. Från Ellen Keys "Bildning" och andra av hennes verdandskrifter till Rösiös "Jordfrågan" etc. Eller vi ha utbytt tankar över nyttonkonst och mera personlig stil i de små hemmen. Eller om bättre hygien i hemmen såväl som personligen ö. s. v.

Eller vi ha läst ur någon bra bok. (Ett par gånger även dramatik. "Mäster Olof" och "Stora Landsvägen" av Strindberg.)

Men även mera roliga och humoristiska saker förekomma ibland.

På sommaren ha vi haft vad vi kallat hembygdsvandringar några gånger. När vi varit ute på dessa ha vi delat ut Morgonbris på åtskilliga ställen efter vägen och således förenat det nyttiga med det nöjsamma.

Emellertid, vad själva mötena beträffar, ha vi försökt öda så liten tid som möjligt åt oväsentliga ting och i stället sysselsatt oss med rena sakfrågor. Rena tekniska bagateller får styrelsen eller särskilda kommittéer ordna och sedan rapportera om.

Vi ha vår klubb kär som ett hem och uppskatta högt vad vi där lärt av varandra och vad rörelsen givit oss och betytt för oss i vår utveckling såväl politiskt som personligt.

Vi vilja alla bli delägare i vår andliga och materiella odling och skapa bättre förutsättningar för våra barn än vi haft. Ett gott medel härtill är vår

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för
föräldrar, Regeringsgatan 31, 3 tr.,
Stockholm. Öppen dagligen kl. 11
—15. Tel. N. 80 43. Läkare träffas
måndagar kl. 12—13, torsdagar kl.
18—19. Byrån meddelar råd och
upplysningar angående födelsekon-
troll, havandeskapets hygien och an-
dra sexuella spörsmål. Förmedlar
inköp av förlösningspaket och små-
barnsutstyslar m. m. Anvisar litte-
ratur i hithörande ämnen. Besvarar
även frågor per brev. Dr. Ada Nils-
son byråns föreståndare.

Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplysningsbroschyrer
och prislista mot 45 öres porto. Privat
avsändare om så begäres.

Nils Adamsson,
Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Samhällshygien.

Regeringsgatan 31, 3 tr. Tel. N. 80 43.
Affärstid 12—17 samt torsdagar 18—19.

Specialaffär i hälsovårdsartiklar för
Kvinnohygien, Havandeskap, Förlös-
ning, Barnavård m. m.

Litteratur i hithörande ämnen.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru
Signe Wessman, Upplandsgatan 85,
Stockholm. A. T. Norr 244 36.

**Stockholms stads o. läns soc.-
dem. kvinnodistrikt.** Adr.: Ordf.
fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10,
Stockholm Sö. Kassör fru Gerda Bergstrand,
Bromsten.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen
i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs.! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte 1:sta måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Käll-
vägen. Ordf. Nelly Thüring, Barbro Stigs-
dottersvägen 112. Tel. Enskede 15 91.

Styrelsen.

**Nyköpings soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 3:dje tisdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

NOTARIAVDELNINGEN

uppsätter Kontrakt, Testamenten och Äktenskapsförord.
Kassafack uthyras, (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. *Styrelsen.*

**Vasastadens soc.-dem. kvinno-
klubb** har ord. möte 1:sta fredagen i
varje månad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.: Ändrad lokal. *Styrelsen.*

**Kungsholms soc.-dem. kvinno-
klubb** sammanträder 1:a onsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholms-
gatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

**Föreningen för Hembiträden i
Stockholm** håller möte 1:sta torsdagen
i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus
P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

**Billesholms soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte i Folkets Hus i
Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad
kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54,
Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström,
Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 2:dra tors-
dagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i För-
eningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel.
1314.

**Eskestuna soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 1:sta mån-
dagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets
Hus lilla sal. *Styrelsen.*

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra och 4:de måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln
torsdagar kl. 8 e. m.

**Södra Förstädernas soc.-dem.
kvinnoklubb** håller möte tredje tisdag-
en i varje månad kl. 7.30 e. m. i biblio-
tekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin,
Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru
Karin Käll, Hägerstensg., Aspudden. Tel. 5 28.

**Göteborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 1:sta tisdagen i måna-
den kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal;
3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14
kl. 8 e. m. *Styrelsen.*

Malmö Soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fru Botilda Hansson, Norra Vallgatan
118. Korresp. sekr. fru Matilda Pettersson,
Östra Förstadsgatan 10 B. Tel. 106 40.

**Hässelby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra och 4:de onsdag-
en i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus
B-sal. *Styrelsen.*

**Nynäshamns soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra månd. i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal.
Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen
i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och
3:dje tisdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i Hagalunds Folkets Hus. *Styrelsen.*

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten sista söndagen i
varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

**Sundbybergs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

**Södertälje soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 3:dje mån-
dagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Fol-
kets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets
Hus. Tel. 2 37. *Styrelsen.*

Tilberga soc.-d. kvinnoklubb
håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje mån-
dagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Fol-
kets Hus.

**Trälleborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte andra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal.
Ordf. Fru Elina Persson, Hantverkareg. 13.
Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i
månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus,
Tumba. *Styrelsen.*

**Turebergs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf.
fru Anna Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30
e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.
Styrelsen.

Stockholm 1927. A.-B. Arbetarnes Tryckeri